

Zitting 1979–1980

16 292

Overeenkomst inzake het fonds voor de bestrijding van rivierblindheid (onchocerciasis) 1979; Washington, 19 september 1979

Nr. 1

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 15 augustus 1980. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 14 september 1980.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 13 augustus 1980

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, de Raad van State gehoord, heb ik de eer u hierbij de Engelse tekst en de vertaling in het Nederlands over te leggen van de op 19 september 1979 te Washington tot stand gekomen Overeenkomst inzake het fonds voor de bestrijding van rivierblindheid (onchocerciasis) (Trb. 1980, 16)¹.

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,
A. A. M. van Agt

¹ Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

De onderhavige overeenkomst betreft de tweede fase van een programma inzake de bestrijding van rivierblindheid. De achtergrond is de volgende.

Op 1 november 1973 is een overeenkomst tot stand gekomen tussen de regeringen van de landen liggend in het bekken van de Volta-rivier (Benin, Ghana, Ivoorkust, Mali, Niger, Togo en Boven-Volta) en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Daarbij is een meerjaren-programma opgesteld ter bestrijding van de rivierblindheid (onchocerciasis) in de betrokken landen. Ten einde de werkzaamheden in 1974 te kunnen aanvangen werd voor dat jaar een fonds opgericht waarin Canada, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, de Wereldbank en het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP), de WHO en het Koninkrijk der Nederlanden deelnamen.

Op basis van de in 1974 opgedane ervaring, werd een werkschema voor de bestrijding van de rivierblindheid in de jaren 1974-1979, een periode van zes jaren, opgesteld.

Voor de uitvoering van de financiering daarvan werd door de Internationale Ontwikkelings Associatie (IDA) een eerste overeenkomst inzake het fonds voor de bestrijding van rivierblindheid opgesteld (laatstelijk Trb. 1976, 94).

In deze overeenkomst, welke op 7 mei 1975 werd getekend, werd vastgesteld tot welke financiële bijdragen de deelnemende landen en internationale organisaties zich voor de periode 1974-1979 verplichtten. Voorts werd vastgesteld dat de WHO als uitvoerende organisatie van het project zou optreden en de Wereldbank als administrateur van het fonds. De benodigde middelen voor de eerste zes-jarige periode werden geraamd op totaal US \$ 54 mln. Nederland heeft aan deze eerste fase US \$ 6,5 mln. beschikbaar gesteld. Andere donors waren onder meer Canada, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Japan, Koeweit, de Wereldbank en Saoediarabië.

Het project en de evaluatie van de eerste fase

Hoewel in de toelichtende nota op de overeenkomst van 1975 (kamerstuk 13 883) reeds een omschrijving van het project werd gegeven, lijkt het nuttig deze hier te herhalen.

Rivierblindheid (onchocerciasis) is een oogziekte veroorzaakt door een parasitaire worm, de onchocera volvulus. Deze worm wordt overgedragen door een kleine vlieg, de similium damnosum. Twee voorwaarden zijn van belang voor de ontwikkeling van de worm en de vlieg. De vliegenlarven gedijen slechts in snel stromend water, en de worm kan zich alleen ontwikkelen in temperaturen boven de 18°C. In gebieden waar onder meer aan deze voorwaarden voldaan is, met name tussen de 8e en de 12e breedtegraad, komt rivierblindheid in haar ernstigste vorm voor. Geschat wordt dat in het projectgebied, het bekken van de Volta-rivier met een oppervlakte van circa 700 000 km², ongeveer 1 miljoen mensen aan de ziekte lijden. 70 000 van deze mensen zijn geheel blind. Effectieve geneesmiddelen tegen de ziekte zonder ongewenste neveneffecten, zijn ondanks veel onderzoek niet bekend. Het project richt zich dan ook in de eerste plaats op de preventie van de ziekte, door uitroeiing van de vliegenlarven, waardoor de parasitaire worm moeilijker overgebracht kan worden.

Aangezien er 14 000 km aan snel stromend water voorkomt in het projectgebied, is het project een kostbare en langdurige zaak. De totale duur van het project wordt geraamd op 20 jaar. De effecten voor de bevolking zullen echter groot zijn. Niet alleen zal de ziekte vrijwel uitgebannen worden, ook zullen de vruchtbare riviervalleien tot ontwikkeling kunnen worden gebracht. Het project is daarom niet alleen een medisch, maar ook een duidelijk socio-economisch project, dat ten goede zal komen aan de meest primaire behoeften van de bevolking in een van de minst ontwikkelde delen van Afrika.

In de eerste fase van het programma is men begonnen met het opzetten van de organisatie voor de bestrijding van de ziekte en het geleidelijk uitbreiden van het gebied van de bestrijding. Eind 1978 werd het gehele areaal bestreken. In 1978 werd het programma geëvalueerd ten einde een basis te hebben voor de voortzetting van de activiteiten. Het evaluatierapport laat zich positief uit. De medische kant van het programma is succesvol. De ervaring van de afgelopen jaren heeft geleerd dat in de gebieden waar de bestrijding regelmatig plaatsvindt de ziekte aanmerkelijk minder voorkomt. Wel is het zo dat de methoden van bestrijding hoge kosten met zich meebrengen, die (nog) niet door de betrokken Sahellanden zelf gedragen kunnen worden.

In het gezamenlijk overleg tussen de betrokken donor-organisaties, sponsor-organisaties (de Wereldbank, WHO, FAO en UNDP) en ontvangende landen is geconcludeerd dat het programma voor een tweede periode van 6 jaar moet worden voortgezet. De economische kant zal daarbij meer aandacht moeten krijgen. Bovendien zal een onafhankelijke commissie van deskundigen de mogelijkheden nagaan van alternatieve technologieën en strategieën.

Tweede fase en overeenkomst

De totale kosten van de eerste fase beliepen \pm US \$ 58 mln. De kosten van de tweede fase worden geraamd op US \$ 135 mln. De stijging van de kosten van de tweede fase ten opzichte van die van de eerste fase is gelegen in het volgende. 64% is te wijten aan inflatie. 36% wordt veroorzaakt door verhoogde activiteit (in de eerste fase werd het te bestrijden areaal steeds uitgebreid totdat het het gehele gebied van de Volta-rivier besloeg; in de tweede fase zal jaarlijks het gehele areaal worden behandeld). Evenals met betrekking tot de eerste fase zal Nederland \pm 10% van de kosten dragen. Derhalve zal Nederland voor de tweede fase f 27 miljoen ter beschikking stellen.

Aan deze fase zullen ook onder meer de volgende donors een bijdrage leveren: Wereldbank, Koeweit, Frankrijk, de Verenigde Staten, de Bondsrepubliek Duitsland en Zwitserland. In de thans ter goedkeuring voorgelegde overeenkomst is vastgelegd tot welke bijdragen de deelnemende landen en organisaties zich verplichten voor de periode 1980–1985. Met betrekking tot de inhoud van de overeenkomst kan nog het volgende worden opgemerkt.

In de onderhavige overeenkomst (zie Artikel V) is niet de bepaling overgenomen van sectie 6.0.1 van Artikel VI van de eerste fondsovereenkomst. In die bepaling worden onder meer de onmogelijkheid om de desbetreffende fase van het programma te voltooien en het ontoereikend zijn van de middelen van het Fonds als gronden aangegeven, waarop de bepalingen betreffende overleg en tussentijdse beëindiging van de werkzaamheden kunnen worden toegepast. De oorzaak van deze wijziging is gelegen in de stellige verwachting dat zich geen omstandigheden zullen voordoen, die een tussentijdse beëindiging zouden vereisen en voorts in het feit dat de begroting voor de tweede fase ruim is.

De overeenkomst voorziet – in tegenstelling tot de eerste fondsovereenkomst (zie Artikel VI, sectie 6.0.2, sub (b)) – niet meer in de mogelijkheid dat een op grond van Artikel V, sectie 5.0:1 sub (a) van de eerstgenoemde overeenkomst genomen besluit tot opschorting van de bepalingen uit het Fonds kan worden opgeheven door een daartoe strekkend besluit van een meerderheid van de Bijdragende Partijen. Tijdens de onderhandelingen over de overeenkomst bleek dat men het ongewenst vond dat bij tussentijdse beëindiging van de werkzaamheden door de Wereldgezondheidsorganisatie of de Wereldbank, een meerderheid van de Bijdragende Partijen kan beslissen de activiteiten voort te zetten. Voorts kan worden aangenomen, dat een dergelijk besluit van één dezer organisaties niet dan na overleg met de Bijdragende Partijen wordt genomen. De deskundigheid van deze organisaties maar ook het belang dat zij hebben bij het betrokken blijven bij de uitvoering van het project, lagen aan vorenomschreven opvatting ten grondslag.

De in Artikel II, sectie 2.0.2 van de onderhavige overeenkomst neergelegde bepaling dat de uit het Fase I-fonds resterende gelden worden overgeheveld naar het Fase II-fonds, berust op een overeenkomstig Artikel VI, sectie 6.0.4 van de eerste fondsovereenkomst genomen besluit.

In de tweede fondsovereenkomst is geen bepaling meer opgenomen op grond waarvan na beëindiging van de overeenkomst een besluit kan worden genomen ter zake van de eventueel resterende gelden. Bij de opstelling van deze overeenkomst is men ervan uitgegaan, dat eventueel resterende gelden hard nodig zullen zijn voor een volgende fase en dat het overhevelen van dergelijke gelden naar zo'n volgende fase als vanzelfsprekend wordt gezien.

In deze overeenkomst zijn ook de bepalingen geïncorporeerd van het memorandum van overeenkomst tussen de participerende Afrikaanse landen waarin de operationele regelingen voor het programma zijn opgenomen.

De overeenkomst zal, voor wat betreft het Koninkrijk, alleen voor Nederland gelden.

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
J. de Koning

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
D. F. van der Mei